

הנוכחות המצרית בציר "פילדלפי" – אינטרסים אזוריים, אתגרים מקומיים

איילת יחיאב

לבסס אחיזה שלטונית יציבה ברצועת עזה כדי להקטין את הסיכונים הנשקפים למצרים בגין זליגת אלימות אסלאמית לתוך שטחה.

פיגועי הטרור בטאבה ובנואיבה, באוקטובר 2004, אמנם הוסברו על-ידי המצרים כתגובה רגשית קיצונית לסבל שגרמה ישראל לפלסטינים, אך הסבר זה נועד בעיקר למטרות של תעמולת פנים, בין השאר, כדי להתנער מהצבעת התקשורת העולמית על תחילת הטרור האסלאמי במצרים, שהמשטר התהדר במיגורו, באמצע שנות התשעים. גורמי הביטחון במצרים הבינו, שהמציאות מורכבת יותר. לאחר שנים של מחאות ישראליות, שמצרים אינה עושה די כדי למנוע את ההברחות מעבר לגבולה עם רצועת עזה, היו הפיגועים בסיני הוכחה לא רק לגלישת האלימות אל מעבר לגבול באורח השראתי, אלא אף לאפשרות שהתנועה במנהרות, שפתחיהן בשטחה, היא דו-סטרית.

בד בבד, מצרים אימצה את הראייה הפלסטינית, כי על ישראל להתחייב לנסיגה מלאה ומוחלטת מרצועת עזה, ובכלל זה מקו הגבול עצמו, הוא ציר "פילדלפי", אך הבינה היטב את הקביעה הישראלית, שהפלסטינים לבדם לא יוכלו לשלוט על המתרחש בגבול ולמנוע פריצתו בפני גורמי טרור. הבנה זו נתנה משנה תוקף לדרישת מצרים, עוד טרם הכרזת תוכנית ההינתקות, להקל את סייגיו הדוקוניים, מבחינתה, של הנספח הצבאי להסכם השלום עם ישראל, שהגביל את נוכחותה לאורך הגבול עם ישראל לכוח משטרי בלבד. לפיכך, מצרים שבה ואותתה, שתהיה ערוכה לפריסה מיידית של כוחותיה לאורך עברו המצרי של ציר "פילדלפי" ימים ספורים בלבד לאחר שתחתמנה ההסכמות הבילטרליות עם ישראל. בה בעת, מצרים החלה להכשיר אנשי ביטחון פלסטיניים, הן בקהיר והן ברצועת עזה, אליה נשלחו מומחים ביטחוניים מצרים.

כאשר המעורבות המצרית (בדמות "יוזמת מבארפ" – ראו מסגרת) הייתה בחיתוליה, המצרים שללו כל ניסיון לפרש את

הכרזת ישראל על תוכנית ההינתקות החד-צדדית אילצה את מצרים לשקול מחדש את מדיניותה בסוגייה הפלסטינית, כדי להוכיח שהיא ממשיכה להיות נכס אסטרטגי ומפתח למימושה של מדיניות החוץ האמריקנית במזרח התיכון, גם בנסיבות המשתנות שנוצרו לאחר המערכה האמריקנית ושימת הדגש בווישינגטון על הכרח אימוץ רפורמות כלכליות ופוליטיות מרחיקות לכת במזרח התיכון. בה בעת, הסיכוי המתגשם לכינונה, לראשונה, של ישות פלסטינית בעלת ריבונות הציב לפתחה של מצרים אתגרים וסכנות, הן במישור העקרוני, באשר מצרים ידעה שהתנהלותה היום-יומית לאורך הגבול תיבחן לאור הצהרותיה הרעיוניות בעבר, והן במישור הפרטני, שכן הסרתה של מחיצת "הכיבוש הישראלי" פירושה חיבור של האוכלוסיות הפלסטינית והמצרית, שהורחקו זו מזו בהסכמי השלום בין ישראל לבין מצרים, עם כל המשמעות הכלכליות והביטחוניות הנובעות מכך.

במישור הטקטי, עמד בעינו האינטרס המצרי התמידי בקיום היציבות מעברו האחר של גבולה, שבבסיסו שתי הנחות יסוד: האחת – היעדר חוק וסדר ברצועת עזה, ובעיקר היעדר ניטור של פעילות אירגוני הטרור, עלול לגלוש אל תוככי מצרים, לרפיח המצרית, לאל-עריש וסביבותיה ומשם אל לב המדינה; השנייה – כל אנדרלמוסיה שתכביד על האוכלוסייה האזרחית ברצועת עזה עלולה להביא להתממשות חששה של מצרים מפני התדפקות פליטים פלסטינים על גבולה. בצמרת המצרית – סביר להניח בהשפעת הגורמים הביטחוניים שניווטו את התנהלות המצרים אל מול הפלסטינים וישראל – גברה ההכרה שרבים הם האינטרסים המצריים החופפים, או לפחות משיקים, לאלה של ישראל. בראשם ניצבה החתירה המצרית להכשיר את הרשות הפלסטינית

איילת יחיאב משמשת כחוקרת במרכז למחקר מדיני, משרד החוץ, ירושלים.

ניצני המעורבות המצרית – "יוזמת מבארק"

הישראלית, משום שאז, מצרים לא הסכימה, שצוותי ההדרכה שתשלח יימצאו בסכנה (ומאז שינתה עמדתה ושיגרה צוותים ביטחוניים לרצועת עזה עוד טרם נסיגת ישראל); המצרים יציידו את הפלסטינים בציוד אישי, בנשק קל, באמצעי קשר ובכלי רכב ויסייעו בבניית מבנים ומתקני כליאה, בשיתוף המדינות התורמות. סייג עקרוני, שמצרים הבהירה נחרצות, קבע, שכוחות מצריים לא ייכנסו לתוככי רצועת עזה כדי להשליט בה סדר וביטחון.

עיתוי פירסומה של "יוזמת מבארק" לא היה מקרי. ביוני 2004, נתכנסו מדינות G-8 לפסגתם בארצות הברית, כשבמוקד הדיון התביעה האמריקנית לרפורמות כלכליות, פוליטיות ותרבותיות מקיפות במדינות ערב. במאי, בכינוס הפסגה הערבית בתוניס, מצרים נכשלה לגבש מענה לאתגר החיצוני, ותוך כדי כך לארגן מחדש את הליגה הערבית באופן שתעצים את יכולות המנהיגות של מצרים בזירה האזורית. על רקע התחושה המצרית, שהגיעה למבוי סתום ביחסיה עם ארצות הברית ועליה לעצב אסטרטגיה חדשה שתהלוך את המציאות המשתנה, "יוזמת מבארק" נועדה – ברמה האסטרטגית – לאותת לאמריקנים, כי חרף ביצועיה הלקויים של מצרים בתחום רפורמות הפנים ושחיקת מעמדה הבין-ערבי, ובכלל זה בתהליך המדיני, עדיין שמור לה תפקיד ייחודי כמוציאה ומביאה במזרח התיכון, אותו לא ניתן ליטול ממנה. אי לכך, מצרים ביקשה להציג נחישות אקטיבית, בתיאום עם ארצות הברית, לחלץ את הסוגיה הפלסטינית מקיפאונה, תוך שרמזה לציפייתה, כי לכשיבשילו התנאים והמשא ומתן הישראלי-פלסטיני ייתמך במסגרת התייעצויות עם ארצות הברית, עליה להיכלל בזו כחברה מן המניין.

בחלוף השבועות מאז הוצגה "יוזמת מבארק", נתקבע דפוס התנהלות מצרי לפיו, ככל שהפלסטינים נתקשו לעמוד בלוחות הזמנים שהמצרים קבעו לקבלת תשובתם, וככל שנתמהמהה תשובתו של ערפאת לדרישת המצרים ממנו לוותר על חלק מסמכויותיו, כן המצרים גלגלו את הכדור לפתחה של ישראל והגדילו את תביעותיהם ממנה. ניסיונה לכנס דיאלוג של הפלגים הפלסטינים בקהיר, בספטמבר 2004, נדחה שוב ושוב. למרות ביקורים נשנים של ראש המודיעין הכללי סלימאן בישראל ובראמאללה, לא נרשם כל הישג של ממש לפעילות המצרית, עד מותו של ערפאת, בנובמבר 2004. אירוחו של טקס האשכבה לערפאת בקהיר והליווי בדרג בכיר שהמצרים נתנו לאורו של ערפאת בדרכו אל המקאטעה נועדו לאותת להנהגה הפלסטינית שלאחר ערפאת, שמצרים נחושה ליטול לידיה אפוטרופסות על קידום הסוגיה הפלסטינית וכי מוטב לה לשעות לעצותיה של קהיר. ואכן, במרס 2005, עלה בידי מצרים לכנס את דיאלוג הפלגים המיוחד, שיצא ב"הכרזת קהיר" (ב-17 במרס 2005) בדבר "הרגעה" בפעולות הטרור.

באפריל 2004, הנשיא מבארק יצא לביקור בארצות הברית והתקבל בחוות הנשיא בוש בקרופורד טקסס. בפגישת השניים, מבארק שטח את התנגדותו הנחרצת להינתקות, שהוכרזה חודש קודם לכן על-ידי ראש הממשלה שרון, ואת סיבותיה: התוכנית הייתה חד-צדדית, נטולת כל יסוד של משא ומתן עם הפלסטינים, התעלמה מצרכיהם של הפלסטינים ועתידה הייתה לסתום את הגולל על הסיכוי להתקדם לקראת הקמת מדינה פלסטינית בעתיד הנראה לעין, במסגרת "מפת הדרכים". בטרם הספיק מבארק להשלים את ביקורו בטקסס, הנשיא בוש נועד עם ראש הממשלה שרון, בוושניגטון, ולהפתעתם הגמורה של המצרים, מסר לו את הסכמתה של ארצות הברית לתוכנית ההינתקות בצירוף מכתב הבנות, שנגע, בין השאר, גם בסוגיות הסדר הקבע. בחלוף מספר שבועות, בשלהי מאי 2004, הגיע ראש המודיעין הכללי המצרי, עומר סלימאן, לביקור בישראל ונועד עם בכיריה. זמן קצר לאחר מכן, ב-1 ביוני 2004, היומון המצרי הממסדי המוביל אלאהראם פירסם את עיקרי המסרים המצריים לישראל ולפלסטינים, אותם כינה "יוזמת מבארק".

היוזמה נועדה להכשיר, תרתי משמע, את הרשות הפלסטינית ככלל, ואת ערפאת בפרט, לקראת יישום ההינתקות, כדי לאלץ את ישראל להפכה למתואמת עם הפלסטינים וכדי לסייע בידי הפלסטינים להיערך לקבלת האחריות על האזורים מהם תצא ישראל. מלכתחילה, מצרים לא ראתה את תפקידה כמתווכת בין ישראל לבין הפלסטינים, אלא כמקדמת את ענייניהם של האחרונים וכמסייעת (facilitator) בידיהם להתכונן לקראת הנסיגה הישראלית, כך שזו תשמש מקצפה בידיהם להוכיח את יכולתם לנהל את עצמם, במעין "פיילוט" להקמת מדינה פלסטינית ריבונית. תמורת מאמץ מצרי לאירגון מחדש של הזירה הפלסטינית, באמצעות השגת הסכמתם של הפלגים השונים עם ההנהגה הפלסטינית ובינם לבין עצמם על הפסקת "האלימות הבלתי לגיטימית", ישראל נדרשה להתחייב להפסיק את פעולותיה נגד הפלסטינים עוד קודם להסגת כוחותיה מרצועת עזה, כצעד התחלתי לנסיגה כוללת לקווי 4 ביוני 1967 וליישומה בשלבים של "מפת הדרכים". עוד נתבעה ישראל להפעיל את "המעבר הבטוח" עם הגדה המערבית, כצעד מנוע מפני בידוד רצועת עזה. בפני ערפאת התחייבו המצרים לפעול אצל ישראל להסדרת חופש תנועתו.

בפועל, "יוזמת מבארק" הציגה דגם חדש של התמודדות מצרית עם תוכנית ההינתקות, שעמד בסתירה להתנגדותה המוקדמת, שבבסיסו ניסיון למזער את הפגיעה במצרים בגין נסיגה חד-צדדית של ישראל. עיקר היוזמה היה בקביעת פרמטרים למעורבותה הפעילה של מצרים בתוכנית ההינתקות: מצרים תאמן ותכשיר את כוחות הביטחון הפלסטיניים, כך שיוכלו לשלוט שליטה מלאה על רצועת עזה; המעורבות המצרית תחל רק לאחר ראשית הנסיגה

המהלך כשינוי בעמדתם, שנקבעה בהחלטת ממשלה, בימי מבצע "חומת מגן", להקפיא את כל היחסים הבין-ממשלתיים עם ישראל, למעט בערוצים המשרתים את העניין הפלסטיני. בהדרגה, ועל רקע קשייה הכלכליים המתגברים של מצרים, עובו הקשרים הבילטרליים באמצעות חתימה רשמית ומתוקשרת, בדרג שרים, על הסכמי ה-Qualified Industrial Zones (QIZ), בדצמבר 2004. חצי שנה מאוחר יותר, ביוני 2005, נחתמה בקהיר, שוב במעמד שרים, העסקה למכירת גז טבעי מצרי לישראל. במרס 2005, שבו המצרים והציבו שגריר בראש נציגותם בתל אביב, ארבע שנים וחצי לאחר שהשגריר בסיוני נקרא לחזור לקהיר להתייעצויות, זמן קצר לאחר פרוץ "אנתפאדת אל-אקצא". שורת המחוות של מצרים לא פסקה כאן. היו אלה איתותים לשינוי דה-פקטו של המדיניות המצרית, שבאו לידי ביטוי במחוות דוגמת שיחרור עזאם-עזאם מכלאו, שמונה שנים לאחר שנעצר באשמת ריגול למען ישראל.

בפועל, אל מול התממשותה המתקרבת של תוכנית ההינתקות הישראלית ועל רקע השחיקה במעמדה של מצרים בארצות הברית, זירה אזורית גועשת, לחצים בלתי פוסקים מצד ארצות הברית לרפורמות מקיפות, מצוקות מתגברות של הכלכלה המצרית והפנמה, שלא תימצא בקרוב חלופה לממשלה בראשות שרון בישראל – מצרים ניסחה מחדש את הזיקה שבין העניין הפלסטיני לבין יחסיה עם ישראל. לשיטתה, היא פיענחה את תפיסת יחסיה עם ישראל, בעיני ארצות הברית, כמדד לנכונותה לתרום להצלחת תהליך השלום במזרח התיכון, ובייחוד זו של מהלך ההינתקות (אם כי במציאות, מעורבותה לא העניקה לה חסינות מפני תביעות ארצות הברית להרחבה ולהעמקה של הרפורמות מבית). בסופו של יום, מצרים נקטה גישה אינסטרומנטלית, אותה הניעו אינטרסים מצריים צרופים, מדיניים וביטחוניים. אלא שבהדרגה, היא מצאה עצמה מעורבת יותר ויותר – אפשר

המצרים רשמו לזכותם הישגים. המהלך היה מתואם, במידה כזו או אחרת, עם הפלסטינים, והפלגים הפלסטיניים הגיעו להסכמה, שנשמרה בדרך כלל, בדבר "הרגעה" מותנית. ברם, המאמצים העילאיים שנדרשו ממצרים בדרך לכל הישג שכזה ושרידותם השבירה אך הוכיחו, שאמנם הירתמות מצרים להבטחת הצלחתה של ההינתקות מגלמת עבורה הזדמנויות לא מעטות, אך היא גם מציבה בפניה אתגרים לא מעטים ומעמיסה עליה נטל של סיכונים.

הישגי המעורבות המצרית

בראש ובראשונה, מצרים, בראייתה שלה, הפיחה חיים ב"תפקיד המצרי" ("דור מצר") – אותה סיסמה חוזרת המגלמת את דימויה העצמי כמרכזית וחיונית במרחב הערבי וכמובילה אותו. בנסיבות המשתנות של התבזרות הקולקטיב הערבי והתפוגגות היומרה לאחיזה ההגמונית של מצרים באזור, מעורבותה בהכנות להינתקות ייחדה אותה מכל מדינות ערב האחרות, גם אלה שתורמתן בממון עולה על שלה. כל עוד מדינות ערב דבקו בשקידתן על פתרון הסוגייה הפלסטינית, מובטח מעמדה של מצרים בקדמת הבימה הואיל ולדידה, היא היחידה שהוכיחה נכונות "ללכלך ידיים" כדי לקדם את עניינם של הפלסטינים.

מצרים בטוחה, כי מעורבותה הפעילה בהינתקות תשוב ותוכיח את משקלה האזורי וחשיבותה כנכס אסטרטגי לארצות הברית. הירתמותה למהלך תקופה לזכותה נקודות בפנקס הפתוח בווינגטון, בו נרשמים כל צעד, כל נכונות וכל מיאון של מצרים לשתף פעולה עם המדיניות האזורית האמריקנית – בשנתיים האחרונות, מרחפים ברקע האיום בתרגום ציונים גרועים לקיצוץ בסיוע האמריקני, המובטח לה מאז הסכמי השלום עם ישראל, או סיכוי לתגמול בדמות החשת חתימתו של הסכם הסחר החופשי עם ארצות הברית.

פריסת כוחות משודרגים, מספרית ואיכותית, לאורך הגבול עם רצועת עזה משפרת את נוכחותה הביטחונית ואת יכולותיה הצבאיות של מצרים באזור C בסיוני ומתקנת, בעיני מצרים, עוולה שנחקקה בהסכמי השלום עם ישראל. לשידרוג זה משמעויות תדמיתיות, שכן המשטר יכול להציגו כאישוש הריבונות

מובארק, שרון ואבו-מאזן, שארם-אל-שייך פברואר 2005

המצרית על חצי האי סיני או שיפור יכולותיה ההגנתיות של מצרים אל מול כל איום הנשקף מישראל. אך ההשלכות החשובות יותר הם סיכוליות. הפיגועים בטאבה ובנואיבה (באוקטובר 2004) ובשרם א-שיח' (ביולי 2005) הפגינו את רפיסות השליטה הביטחונית של מצרים בשטחים המדבריים

מתחייבת הגברת התיאום הביטחוני בין מצרים לבין ישראל והגברת ההשפעה המצרית על ראשיהם של מנגנוני הביטחון הפלסטיניים מחד גיסא, ועל האירגונים החמושים

ואל מול האוכלוסייה הבדווית. בחודשים האחרונים, מצרים מנהלת מרדפים עיקשים אחר חברי חוליית הטרור, שביצעה את הפיגועים האחרונים ושנחשדת אף בקשר לפיגועי השנה שעברה. מפקדי השטח הסבירו בעבר, לא אחת, שנמנע מהם להניח את ידיהם על גורמים פליליים, שהפכו לטרוריסטיים, בסיני בגלל איכויות כוח האדם והאמצעים שעמדו לרשותם. פריסת כוחות משמר הגבול המצריים אמורה להוות צעד ראשון במאמץ המצרי להפנות משאבים איכותיים יותר לשם הידוק השליטה הביטחונית בסיני.

בכירים מצרים, ובראשם הנשיא מבארק, הבהירו חזר ובהר, שאי-אפשר לחסום את ההברחות מעבר לגבול ברצועת עזה או מתחתיו, אלא אם יוצבו אנשי הכוחות המצריים כתף אל כתף. אדרבה, כישלונם החרוץ של אנשי המשטרה המצרית, שהופקדה על הגבול מאז הסכם השלום עם ישראל, למנוע את פריצתו, מייד לאחר נסיגת כוחות צה"ל, ונהירתם של פלסטינים, ובהם אף אנשי חמאס ואירגונים חמושים אחרים, אל תוך שטחה, "הוכיחו" את הטענה המצרית, שרק עיבוי ושידרוג של כוחותיה לאורך ארבעה עשר הקילומטרים של רצועת עזה יוכל להוות סכר בפני זליגה של יסודות אסלאמיים קיצוניים, ולא כל שכן מיליטנטיים, לתחומה. מאמצי מצרים לרסן את פעולות חמאס ולהכיל את התנועה במערכות השלטון הפלסטיניות נועדו, אמנם, למנוע התהוות "חמאס" סטאן" לגבולה, אך אם יכלו כל הקצין וברשות הפלסטינית תגבר ידם של האירגונים האסלאמיים, מצרים נערכת לבלימתם על הסף כדי למנוע חבירתם לגורמים האסלאמיים הפעילים במצרים

גופא (מה גם שהיסטורית, חמאס היא תנועת-בת של "הא-חיס המוסלמים" המצרים, ו"הג'האד האסלאמי" הפלסטיני שאב השראתו מהאירגון המצרי הנושא אותו שם).

בראיה מדינית, מעורבותה של מצרים בהינתקות מוכיחה, לשיטתה, את יעילות ואת יתרונות הדינמיקה של ההסדרים במזרח התיכון. מצרים מציגה את ההינתקות כהמשך ישיר להסכמי קמפ דייוויד והסכמי השלום עם ישראל. מבחינה זו, עצם היכולת לשנות את תחולתו של הסכם השלום, עשרים ושש שנים לאחר חתימתו, מוכיחה את נכונות הצעד שנקטה מצרים ומפגינה, שכל הסדר שיושג בין ישראל לבין הפלסטינים אינו בהכרח סוף פסוק. בעיני מצרים, האפשרות שנפתחה לפריסתם של 750 אנשי משמר גבול מצרים, באמצעות חתימה על פרוטוקול צבאי ובלי לפרוץ את הסכמי השלום, נתפסת כהישג, משום שמצרים לא נדרשה לשלם על כך כל מחיר, למשל בדמות תביעה מצד ישראל לפריצת הסכמים בילטרליים אחרים או ליישום הסכמים קיימים שהיו לאות מתה, כדי לשפר את תועלתיה שלה מהם.

אתגרים ישנים וחדשים לפתחה של מצרים

מנגד, חידוש התיאום ושיתוף הפעולה עם ישראל הוא נטל הסברתי על המשטר המצרי, בייחוד בשנת בחירות לנשיאות ולמועצת העם. המשטר הצליח לחמוק מעיסוק בהפשרת היחסים עם ישראל ובסוגייה הפלסטינית במערכת התעמולה לקראת הבחירות לנשיאות (בספטמבר), אך כשתיבחר מועצת עם חדשה (לאחר הבחירות בנובמבר-דצמבר), ספק אם תשקוט האופוזיציה לנוכח ההתקרבות אל ישראל.

נוכחות מתגברת של אנשי משמר הגבול לאורך הגבול עם רצועת עזה עלולה להעלות את רמת הסכנה הנשקפת לאנשי כוחות ביטחון מצרים מהצד הפלסטיני, כל עוד לא תם העימות המזוין בין ישראל לבין הפלסטינים. כשהירי בשוגג בשלושה שוטרים מצרים (בנובמבר 2004) עדיין חרות בזיכרון המשטר המצרי, הוא חושש מפני כל משגה פלסטיני, דוגמת שיגור טילים או ייזום פיגועים, העלול לגרור תגובה צבאית ישראלית, ממנה עלולים להיפגע מצרים על הגבול או מקרב נציגי המנגנונים הביטחוניים והמודיעיניים המדריכים את כוחות הביטחון הפלסטיניים. קרוב לוודאי, שפגיעה כזו תשלהב את הרוחות ברחוב המצרי ותוליד גאות של אופוזיציה המתנגדת ליחסים עם ישראל ורואה במעורבות

המצרית ברצועת עזה ולאורך הגבול עמה מחווה של מצרים למען ישראל.

לפיכך, צעד מתחייב הוא הגברת התיאום הביטחוני בין מצרים לבין ישראל והגברת ההשפעה המצרית על ראשיהם של מנגנוני הביטחון הפלסטיניים מחד גיסא, ועל האירגונים החמושים, מאידך גיסא. מצרים נמנעה, עד כה, מלתבוע את פירוק תשתיותיהם או איסוף הנשק המצוי בידי פעילים של האירגונים הפלסטיניים והעדיפה את דרך ההידברות עמם, בניסיון לנטר את תגובותיהם. בראייה מצרית, הנגזרת לא מעט מניתוחם את הגורמים לטרור בתוככי מצרים, עדיפה הבנה עם הנהגות האירגונים הנמצאות בתחומי הרשות הפלסטינית מאשר ניסיון נואל להגיע להבנות עם הנהגות החוץ, הנתונות להשגחה ולהשפעה של מדינות סוררות כמו סוריה. עם זאת, מצרים מגבה את מאמציה אל מול ראשי האירגונים הפלסטיניים ברצועת עזה בהשתדלות אצל הסורים, בתמורה לשירות עניינה של האחרונה, אך על אף מצוקתה של סוריה בזירה הבין-לאומית, מצרים אינה תולה תקוות רבות ברצונם הטוב של הסורים להירתם להרגעת השטח.

עוד בעיצומה של ההינתקות, מצרים הפגינה ממלכתיות כלפי הרשות הפלסטינית, למשל בפתיחת שגרירות מצרית ברמאללה; בחצייתו של אבו מאזן את מעבר רפיח, בדרכו לשיחות עם הנשיא מבארק, כביטוי לעמדתה – המצדדת בפלסטינים – שלפיה אין לאפשר נוכחות ישראלית במעבר; או בנאום הברכה והמחויבות, שנשא בשם הנשיא מבארק השר סלימאן, בפני המועצה המחוקקת הפלסטינית בעזה. לאחר שנים של הפרחת סיסמאות בדבר מרכזיותה של הבעייה הפלסטינית לעולם הערבי, מצרים עתידה להיות המדינה הערבית הראשונה שלה גבול משותף עם ישות פלסטינית בעלת סממנים של ריבונות ושלטון עצמי. בעבר, מצרים נמנעה מלקשור אליה את רצועת עזה בעבותות מדיניים (לעומת מדיניותה של ירדן, שסיפחה את הגדה המערבית). עתה, מצרים מבונה, שפתיחותה או סגירותה בפני הפלסטינים עתידה להיבחן בשבע עיניים על-ידי שאר מדינות ערב ואפשר שגם המדינות האסלאמיות, ואלה עלולות לדרוש ממנה להקדיש לתועלת הפלסטינים תשומות רבות משחישה בתוכניתה המקורית.

חשש המכביד על המצרים הוא, שמהלך ההינתקות יהיה ראשון ואחרון ולא יעלה את ישראל על מסלול של

חידוש ההידברות עם הפלסטינים לקראת יישומה של "מפת הדרכים" והקמת מדינה פלסטינית. משמעות הדבר, בראייה מצרית, היא ניתוק של רצועת עזה מרוב השטח והאוכלוסייה הפלסטיניים והפקדתה כפצצה מתקתקת בידיה של מצרים, באשר התמרמרות האוכלוסייה הפלסטינית על אזלת ידה של הנהגתה לספק את צרכיה של האוכלוסייה עלולה להתפרץ כ"אנתפאדה" שלישית, שאמנם תדיר שינה מעיני ישראל אם תתרחש בגדה המערבית, אך תהיה לבעייה מצרית, אם תתרחש ברצועת עזה. מכאן הדחיפות, שמצרים מקרינה כלפי "הרביעייה" להמשיך ולהפעיל על ישראל לחצים בלתי פוסקים להקים את "המעבר הבטוח" בין רצועת עזה לגדה המערבית, להפסיק את הרחבת ההתנחלויות ואת בניית גדר הביטחון (או ההפרדה) ולהקדים לנקוט צעדים חיוביים נוספים כלפי הפלסטינים – דוגמת החשת פתיחתו של מעבר רפיח, ללא נוכחות ישראלית – כדי להאיץ את ההידברות עמם. בו בזמן, מצרים פועלת כלפי הפלסטינים, הן בקרב הנהגת הרשות הפלסטינית והן אצל ראשי האירגונים, להתייצב מאחורי הנהגה פלסטינית חוקית אחת ולעדכן את האג'נדה המדינית ואת תוכנית העבודה הפלסטינית לשנת 2006, בהתבסס על התובנה, שאין לצפות להתקדמות ניכרת בתהליך המדיני, בחודשים הקרובים, בשל נזילות המצב הפוליטי בישראל.

בידוד של רצועת עזה משמעותו, לחרדת המצרים, הפיכתה למובלעת פלסטינית – או כהגדרת המצרים, למכלאה – מגודרת על ידי ישראל, שבה צפיפות אוכלוסין מהגבוהות בעולם ומצוקות מעיקות של היעדר תשתיות ואבטלה. לפיכך, מצרים נרתמת לגיוס המדינות התורמות לשיקום עזה, תשתיותיה ואפשרויות התעסוקה בה ולבניית נמליה – הימי והאווירי – שירחיבו את חשיפתה להזדמנויות כלכליות. מחזה ביעותים, שללא ספק פוקד את סיוטיהם של בכירים במצרים – ושהתממש חלקית בימים הראשונים שלאחר הנסיגה הישראלית – הוא זה של רבבות פלסטינים, המשוועים לתעסוקה או אפילו למזון, המתדפקים על שעריה של מעבר רפיח בתחינה לעבור אל תוך מצרים כדי למצוא בה סעד או תעסוקה. במצרים עצמה, יוזכר, כעשרים אחוזי אבטלה, היא מפגרת במציאת 600 אלף משרות לאזרחיה, מידי שנה, ויותר מחמישית אוכלוסייתה חיה מתחת לקו העוני (מתפרנסת בפחות משני דולרים ליום).

כל אלה עלולים להסב נזקים תדמיתיים אדירים למצרים. כישלון בהנעת התהליך המדיני בטווח זמן סביר עלול להיתפס

בעיני האופוזיציה מבית וגורמים שונים – מדינות, מעצבי תודעה וכלי תקשורת – במרחב הערבי כמתן יד לישראל לדחיקתם של הפלסטינים לשוליים, כגורם בעל זכויות לגיטימיות באזור. יתרה מזאת, נהירה קבועה של פלסטינים לעבר מעבר רפיח עלולה לאלץ את מצרים לפתוח את שעריה לרווחה לפני פלסטינים, אחרי ששנים ארוכות – מאז היווצרות בעיית הפליטים הפלסטינים – נמנעה מלהעניק להם מעמד חוקי בתחומיה, הקפידה שמספרם לא יחרוג מכמה עשרות אלפים ושללה מהם זכויות אזרח בסיסיות. מעל לכל, מרחף צלן של מצלמות הטלוויזיה של הערוצים הלווייניים, שתקלוטנה את מראות הפליטים הפלסטינים ושוועותיהם, מבלי שניתן יהיה להאשים בכך את "הכיבוש הישראלי".

בסופו של יום, מבחנה האמיתי של מצרים יהיה במידת יכולתה לבלום, לאורך זמן, את תנועת ההברחות – של סחורות, של אנשים ושל אמצעי לחימה – מתחת לאדמה ומעל לפני הקרקע. עצם הכללת מנגנון של בחינה מחודשת לתקפות הפריסה של כוחות משמר הגבול בין שמונים ושלושה

סעיפיו של הפרוטוקול הצבאי, עליו חתמו, ב-1 בספטמבר 2005, ראשי אגפי המבצעים הישראלי והמצרי, מעמיד את מצרים בבחינה תמידית של עמידתה בהבטחתה "לספק את הסחורה" או, בעצם, למנוע את אספקתה... מראות הימים הראשונים שלאחר סיום ההינתקות – שהוסברו על-ידי המצרים בהקדמת לוח הזמנים הישראלי, כך שכוחות משמר הגבול הייעודיים, על ציודם הייחודי, טרם הספיקו להתפרס כמתחייב מהפרוטוקול הצבאי – המחישו עד כמה רגיש ובעייתי עתיד להיות הגבול המצרי-פלסטיני, המצרים לא יקדימו לקבוע אמות מידה מחמירות של ניהולו הסדיר. יציאת ישראל מציר "פילדלפי", גם אם יש בציבור הישראלי מי שרואים בה איום לישראל, היא, קודם כל, בעיניים מצריות, הדבקת איום הטרור הפלסטיני לטריטוריה מצרית, ללא נוכחות של חוצץ כלשהו, שיספוג את פגיעות הכדורים, אך גם את הריקושטים של כישלון לאטום את נגישותם החופשית של גורמים טרוריסטים או פליליים.